

Redacția *Nouei Reviste Române* prin 1912. C. Beldie, Nae Ionescu, Dem. Theodorescu, C. Spiru Hasnaș (C. Paul).

M. ELIADE.

Simple meditații scrise încă la nematuritate, însă cu pătrundere și bogăție verbală, *Soliloquiile*-le lui Mircea Eliade sunt un ecou al cursurilor lui Nae Ionescu și ca atare interesante. Tânărul filosof nu recurge niciodată la « ajutorul obiectivității » și nu se teme de « contradicții » și nici măcar de a părea « naiv », întrucât își dă seama că « un creier sincer e inexpugnabil, pentru că se refuză oricărei relații cu adevăruri din afară », și că « singura lui relație concretă și continuă e față de sine și de creșterea sa ». Într'un cuvânt, el e interesat mai mult « de trăire, asimilare și creștere » decât de acceptarea datelor teoretice, cu care se mândrește cea « inertă, stearpă și patogenă » schemă, ce se cheamă filosofie. El e mai mult un « înțelept » care stă de vorbă cu sine însuși (în *soliloquiile*), acceptând experiența creșterii sale interioare, care e prin definiție « contrazicere ». Dar cum cei mulți trăiesc « la voia instinctelor și idiosincraziilor personale » (ca rața neratantă a lui Nae Ionescu), « trăire » în înțelesul înalt al cuvântului e o funcție a « personalității » implicând un « sens » și o « alchimie mult mai complicată și mai primejdioasă ». Marea personalitate merge pe un drum infinit, fugind de scheme și de orice robire unui moment atins. Rostul ei este « de a încerca întotdeauna depășirea, creșterea, rodirea în pofida oricăroră

victorii sau agonii », căci unul din sensurile existenței este « de a o epuiza conștient și glorios, în cât mai multe văzduhuri, de a te împlini și rotunji continuu, de a afla ascensiunea iar nu circonferința ». (Iată doctrina aventurii). Două drumuri de experiențe se deschid omului, gloria (prin opere sau prin procreație) și asceza (magică sau religioasă). Se subînțelege că vârful ultim al drumurilor (« ultim » e o eroare de expresie la care ne constrânge limbajul) este absolutul. Așadar, în fond, toți acești aventurieri se întreabă cum se vor salva, dacă e posibilitate de mântuire în secol, sau dacă dimpotrivă e cazul de a se abstrage în spiritual, fie și printr'o « experiență abisală », printr'un salt în neant. Soluția « magică » pare a fi proprie lui Mircea Eliade (înraurire a filosofului italian Evola și celor din grupul său?) și e aplicată în domeniul artei, unde emoția estetică nu ar fi altceva decât o bucurie magică, de victorioasă rupere a cercului de fier », « bucuria că un om a creat, a imitat opera lui Dumnezeu ». Atunci arta e o imitație a lui Isus și efectul ei mântuirea.

D. D. ROȘCA.

Un kirkegaardian este D. D. Roșca în *Existența tragică*. După ce face procesul cunoașterii științifice și metafizice, ajunge la un agnosticism total și la un pesimism cu mult mai acut decât acela schopenhauerian întrucât lumea îi apare ca un « vârtej de forțe iresponsabile » fără schelet de idei, indiferent față de « soarta aspirațiilor și creațiilor ideale ale spiritului ». Condiția umană este tragică:

« Poate fantomă trecătoare într'un Haos ostil, în tot cazul indiferent, omul a inventat înțelepciunea. Și deatunci, încărcat de visuri grave, luptă să coboare cu trănicie Impărăția Cerurilor pe mușuroiul unde soarele lui Dumnezeu răsare peste cei buni și peste cei răi, și unde plouă peste cei dreپți și peste cei nedreپți ».

De fapt, lucru curios într'o « încercare de sinteză filosofică », gânditorul face un sofism, încheind cu ceea ce trebuia explicat. Căci a inventa înțelepciunea, nu înseamnă în termeni filosofici, decât că ideile generale, prin mijlocirea omului, sunt o realitate obiectivă a acestei lumi, căci omul n'ar fi putut născoci un moment care să nu fie virtual cuprins în noțiunea de Univers. Hegelianismul pe care-l combate autorul răspunde cu mult mai serios acestei necesități teoretice și s'a văzut că Schopenhauer n'a ocolit inteligibilul ca dat primar al oricărei experiențe adânci. Problema în filosofie nu este a îndreptăți « tragicul », simplă subiectivitate practică, ci de a căuta izvoarele metafizice ale realităților ideale. Nae Ionescu și grupul său ocolesc această poziție stearpă, punându-se din punctul de vedere dogmatic al adevărului creștin, și socotind tragică numai condiția cui nu poate să se salveze.

EMIL CIORAN.

Elev al lui Nae Ionescu, Emil Cioran continuă într'un fel de eseuri filosofice vaporeuze ideile maestrului, paralel cu Mircea Eliade, însă într'un ton mai exaltat și în forma aforistică a lui Kirkegaard. Suntem « singuri în viață » și fiindcă sufletul tânjește spre absolut suntem pe « culmile disperării ». Ne urmărește « obsesiunea îngrozitoare a morții ». Soluția nu este investigația (« mă miră faptul că unii se mai preocupă de teoria cunoașterii ») ci trăirea interioară, lirismul. « Experiențele subiective cele mai adânci sunt și cele mai universale, fiindcă în ele se ajunge până la fondul originar al vieții ». Ne trebuie « un grăunte de nebulie interioară » și « pasiunea absurdului » (teoria aventurii și a raței care nu ratează a lui Nae Ionescu). Obiectivarea ne-ar scoate din condiția tragică. Ea e cu puțință în două atitudini fundamentale: « cea naivă și cea eroică ». Prima, opacă pentru tragic, constă

în viețuirea cosmică, în încântarea pentru farmecul spontan al firii. (Este *naivitatea* lui Schiller). Această puțință fiind pierdută pentru umanitate, nu mai rămâne decât posibilitatea eroică, adică a dori un triumf absolut. « Dar acest triumf nu poate fi obținut decât prin moarte ». (Probabil că această sete de moarte la Mircea Eliade și Emil Cioran reprezintă interpretări exaltate ale « mântuirii » lui Nae Ionescu).

După acest juvenil exercițiu de seminar, Emil Cioran face în *Schimbarea la față a României*, un soi de « discurs pentru națiunea română », simpatic înflăcărat și caracteristic pentru mentalitatea tinerilor din noua Românie, care sunt în condițiile sufletești ce au dus în Germania romantică la filosofia idealistă și messianică. Hegel îi servește autorului ca punct de plecare însă limbajul lui Nae Ionescu e prezent pretutindeni. Emil Cioran nu iese din agnosticismul și pesimismul său fundamental. Condiția României e tragică. Ea nu reprezintă nimic în lume. Dar fiindcă nimic nu stă în puterea omului decât disperarea și aventura, ce pot să nu fie menținute de grația divină, sunt atâtea popoare care și-au « ratat » soarta. Ratarea pândeste orice națiune ca și pe individ (este aci teoria improvizației geniului aplicată la colectivitate și catolica grație) încât de o tehnică a progresului, în certitudine, nu se poate vorbi. Putem însă experimenta, risca. Am avea mai multi sorți de izbândă, decât pierzând vremea cum am făcut. Trebuie să ne creăm un mit, să ne croim un destin pe care să-l cultivăm mistic, în disperare și absurditate, să ne exagerăm rolul în lume, să ne lăsăm cuprinși de furia messianică. « Un popor devine națiune numai când ia un contur istoric original și își impune valorile lui particulare ca valabile universal ». « Nu pot iubi decât o Românie în delir ». Printre riscurile ce trebuiesc încercate, autorul pune și imperialismul. « Aș vrea o Românie cu populația Chinei și destinul Franței ». Însă cum două messianisme nu pot trăi alături, se impun dela sine războiul în afară și intoleranța înăuntru. Imperialismul e al lui Nae Ionescu, ideea războiului e hegeliană.

Vibrantă în partea ei constructivă, cartea își pierde contactul cu sufletul nostru în documentare și aplicațiuni. Mai întâiu reappare acea supărătoare simplificație statistică ce a bătuit esseistica acestor decenii. « În Franța, toată lumea are talent; rar găsești un geniu. În Germania... ». Autorul e măhnit în mod exagerat de inexistența noastră, reeditând în forme aparent tonice vechea voluptate română de auto-persiflare și desvăluind încă odată că oroarea noii generații pentru trecut vine din lipsa informației. După Emil Cioran nu am dat în materie de oameni mari decât pe Eminescu și pe... Pârvan, și încă și aceștia nu universal (prin universal autorul înțelege pretutindeni acceptat). Însă dacă e adevărat că trebuie să creăm valori universale (și în parte le-am și creat), asta nu vrea să zică altceva decât că o națiune vrednică rezolvă înlăuntru ei toate problemele putându-se dispensa de a mai consuma valori streine, cum e cazul cu Franța, unde individul poate trăi pe cea mai înaltă treaptă a spiritului fără a ieși din lumea franceză. Universalul e absolutul. Chestiunea răspândirii e de un ordin cu totul secundar și exterior și depinde numai de legile difuziunii. Dante exista în Trecento și continentele nu-l cunoșteau, Racine era în secolul al XVII-lea și boierii români nu-l cunoșteau. Apoi Emil Cioran respinge misiunile mărunte, specificul național, cultura țărănească, face procesul Junimii și aprobă liberalismul, intră într'un cuvânt cu totul în spiritul « forțelor revoluționare » lovinesciene.

În *Amurgul gândurilor* sunt aforisme cam copilărești bizuite pe paradox și exclamație, pastişe după Kirkegaard. « Melancolia — nimb vaporos al Temporalității »; « Răul, părăsind

Grupul *Idea europeană* în 1919: Raul Teodorescu, Nae Ionescu, R. Ortiz, E. Bucuța, V. Bărbat, D. Ioanițescu, Cora Irineu, C. Beldie

indiferența originară, și-a luat Timpul ca pseudonim ». « Adevărul este o eroare exilată în eternitate ».

PETRU P. IONESCU.

Simplu ecou școlar, încă rebarbativ, este *Ontologia umană și cunoașterea*, simptomatic prin aceea că pornind dela Heidegger și dela « incomparabilul Kirkegaard » autorul face « filosofie existențială », interesându-se de « esența trăirii imediate », determinând « destinul » omului și relevând frica originară (Angst) « tragica goliciune » a individului. Cu obrazuri verbale din Blaga, esseistul reface categoriile lui Nietzsche, înlocuind pe Dionysos cu Vulcan și recunoscând omului un *destin demiurgic* (vulcanic, creator, magic în sensul lui Mircea Eliade) și unul *aleteic*, apollinic, constând în setea teoretică. E cum am spune că omul se poate mântui (adică scăpa de « frică ») prin investigație sau prin creație. Jucându-se cu vorbele P. P. Ionescu, ajunge la soluția lui Schopenhauer, care găsește alinare în contemplarea ideilor platonice și în creația artistică (și după Maiorescu și Eminescu în promovarea valorilor naționale).

BUCUR ȚINCU.

Răspunzând lui Spengler și pe urmele lui Massis, Bucur Țincu ia « apărarea civilizației » în spiritul dar, pare-se, nu și sub înrăurirea acelor filosofi ai culturii ca N. Hartmann, Max Scheler etc. care privesc gândirea din punct de vedere concret admitând-o ca « spirit obiectivat » în câmpul fenomenal. Aproape inevitabil, culturalitatea duce la rasism, la ideea de misiune ori de contribuție a națiunilor la spiritul universal. Esseistul colorează filosofia lui culturală cu expresii la modă, vorbind de pildă de « destinul » Rusiei, de « suferința ei imensă » din care tinde « să se salveze ». Concepția sa este că Franța reprezintă cea mai înaltă expresie a civilizației, mod de a spune că Franța simbolizează universul. Este aci o aplicare, desigur întâmplătoare, a teoriei lui Ibrăileanu, după care Moldova are specificul la gradul maxim, fiind icoana totalității românești. În spațiul terestru, Franța ar reprezenta specificul uman și datorită altor nații ar rămâne doar aceea de a se ridica la un grad cât mai înalt de francitate. Deși orice Român se unește în « elogiul Franței », o filosofie culturală întemeiată pe specificitatea unei singure națiuni e falsă și demoralizantă și apare la noi ca o continuare anacronică a spiritului nostru vasal.